

HALÁSZ PÉTER

ÚTSZÉLI JEGYZETEK

„Bizonyára elegáns lenne egy általam jól ismert, híres szakember pontosan megfogalmazott idézete köré csoportosítani gondolataimat. De ez éppenséggel ellentmond annak, amit a színházról mondani akarok. Ugyanaz a szerkezet valósulna meg az írásban, mint ami megvalósult a színházban. Idézet híres emberektől.”

Alidar Host levele, 1913. augusztus 20.

Mindenhol van dráma, kivéve a színházat.

A mai színház életünk unalmáról szól (ilyen értelemben közösségi). Arról, hogy túl sok idő áll a rendelkezésünkre, és ezért megszerveztük, hogy minden pillanata ki legyen töltve. Es a nagy szervezésben egy percet sem engedünk a véletlennek. Fogyóban az elképzelhetetlen. Történnék váratlan események, de szervezett gondolkodásunk már nem mint csodát érzékeli, hanem mint zavart, megoldandó problémát, betöltendő lyukat. Ilyen értelemben működik a közmegegyezés. A lyukakat pénzzel tömőködjük, mert a pénz az az eszköz, amelyet a legjobban lehet megszervezni. Az időlyukakat pénzen vett anyaggal betapasztjuk. A színház mai funkciója: lyuktapasz.

Szépségtapasz.

Műveltségtapasz.

Felöltözömtapasz.

Csodaemlékeztető-tapasz.

Helyzetek szellemes megoldásának művészi tapasza.

Gyülekeztetéstapasz.

Tapasztalástapasz.

Tanulástapasz.

A tapasz tapasza.

A tapasz tapaszának tapasza.

Sohasem a megoldatlanság.

Amit nem tudunk kitölteni munkával, alvással, táplálkozással, tisztálkodással, szeretkezéssel, televízióval, internettel, étteremmel, kirándulással, nyaralással, sporttal, olvasással, diszkóval, azt színházzal töltjük ki.

(Aloranovas Samorej, a kormányzó szeptember 29-re virradó éjszaka meghibbant. Egy hónapra bezáratta a mozikat, könyvesboltokat, múzeumokat, kiállításokat, koncerttermeket, sportcsarnokokat. A tévé csak frott betűkkel és hangalámondással közölte a híreket, mást nem közvetített. Egy hónapig tartott Aloranovas Samorej sztrájkja. Az első héten az emberek izgatottan, félelemmel beszéltek az elképzelhetetlen bekövetkezéséről. Ezen a héten a helyzet megbeszélése fontosabb volt, mint a színház vagy a mozi. A második héten elképesztő események sorozata indult be. Egyik nap csökkent, a másik nap hihetetlen mértékben megnövekedett a bűnözés. A nemi erőszak és az egymás iránti kedvesség lengte be az utcát. A harmadik héten senki sem ment dolgozni. Egyszerűen nem volt értelme. Kifosztották az üzleteket, és a csomagolópapírokból műalkotásokat hoztak létre. Éjszaka a bútorizletet kirámolták, és tábor-

tűz mellett énekeltek, táncoltak. Kissé odébb, egy sötét sarokban egy otthontalan a bőrt kaparta le arcáról, odadó figyelemmel vizsgálta véres körömálját, nyöszörgött, így nem lehet élni, itt minden tönkremegy. A negyedik héten véget ért az anarchia. A lakosság nagyobbik része amúgy is rettegett a káosztól.

Aloranovas Samorejt lelőtték. Az emberek visszatértek a helyükre.

Elkezdődött a lyuktömés.

A koldus tovább kaparaszott.)

A színház a rendfenntartás egyik eszköze. (Szeretjük a rendet.)

Ha ma a színház ingyen lenne, nagyon kevesen járnának színházba.

Hibásan olvastatok Artaud-t. „A színház és a Mása.” Kimaradt a színház, és megmaradt Mása. Hát persze, Artaud is azt mondja, hogy Csehovot kell játszani. Irina, Olga, Mása.

Csehov zseniális író. Élvezettel olvasom, élvezem a lélek finomságát, ahogy képekké, mozgó álmokké alakul a betű, de ez a szabásvarrás, ezek a debilizáló szerelmi vallomások, ezek a természetes megszólalások, hogy apa dandárparancsnok volt... Ezek a sirályok, ezek a dácsák... (ma a sirályok a személerakó helyek felett keringenek). (Arról nem is beszélve, hogy a színészek visszafelé játszóak a darabokat, vagyis az első pillanatban úgy belövik magukat a végeredményre, hogy nem is mennek keresztül semmin; én sem mint néző.)

Mert, ugye, ebben a színházban mégis-csak erről a régiségkereskedésről van szó. Amikor egy kislány a nagymama régi ruháját magára ölti, és a tükör előtt billeg, az kedves és hiteles, képzeleg az elcsípett szavakkal, és összeáll a jelen idő. Jelmeztervezői munka, a korhűség, korhűtlenség komolykodása, a röpködő öndicséret, a jelmeztervező korhű kosztümjei jól illettek a rendező elképzelésébe - izzaszt dolgot. (Ugyan már. Vannak emberek, akik ehhez értenek, ezt szeretik csinálni, és ha mód van rá, miért ne csinálják. Legyen helye mindenkinek, hogy boldogságát megtalálja, képességei szerint működjék. Jelmeztervező - szeretlek! Oly sok gond- dal illeszted rám a rokokót, simítod a vállam, a szabónak magyarázol, gombostűztök, és én már ott járok Velencében, és azt lesem, hogy lehetne meghágni a konzul lányát és felnyársalni a besúgókat. Szeretlek, jelmeztervező, csak ne kelljen ebben a ruhában minden este végigmondani ugyanazt a szöveget... Remek kis színház a varróműhelyben. Volt benne antagonizmus, úr és szolga, Csipkerózsika, intrika, szex, hétköznapi gyerekek, modem munkagépek és reneszánsz.)

Még a varróműhelyben is van dráma, csak a színházban nincs.

A kötelező tisztelet fárasztó.

Kötelező új interpretáció.

Kötelező szerepformálás.

Kötelező nagyszerep-alakítás.

Kötelező hitelesség.

Kötelező gimnáziumi olvasmány helyett.

Kötelező érzelmek.

Kötelező zenei bejátszások.

Kötelező fényváltások.

Kötelező hanglejtések.

Kötelező önsajnálát.

Kötelező húzások.

Kötelező adaptációk.

Kötelező frissen vasalt ingek.

Kötelező bajuszragasztás.

Kötelező hatások.

Kötelező tapsrend.

Mindez lekötelező.

Lehet ennyi mindennek eleget tenni?

Lehet. Talán felesleges, de úgy tűnik, lehet.

Szarvas, jácint, kakadu, a tájra rásüt a hold, pázsit, gyilkos galóca, öreg ember fehér szakállal, vadnyulak, vörös agyagserepek.

Es ugyanez kertitörpe-boltban.

Klasszikus, és az ő színpadi mása.

Artaud-ra se hallgassatok. Irodalom.

Artaud kordokumentum.

Legyen a színház elvtelen, rossz (esztétikailag). Ha nem csinálunk jó színházat, nem lesz hiba.

Mindenhol van dráma, csak a színházban nincs. A drámairodalom nem dráma. A drámairodalom nem színház. A drámairodalom irodalom.

Olvasnivaló. Olvasva képzeletszínház. Él.

Színpadra állítva...?

Posztmodern világszínház. Kubrick 2001-ben megtett őrutazása végén egy neo-neorokok hálószobájában haldoklik az emberiség.

Biedermeier siker - a siker biedermeier.

Biedermeier a közmegegyezés. Polgárság,

polgárpárturalom.

Jövőbe mutató akaratkifejezés.

A közönség vastappsal fejezte ki akaratát. Ezzel egészítette ki, teljesítette be, valósította meg a hiányos előadást. Ezzel szabott ha-tárt a színház lehetőségeinek. Egyben figyel-meztető is volt a jövőre nézve.

Megpróbálok előítélet-mentesen:

Kellemes dolog végignézni a nagyszerű szerzők műveit. Valami légius, valami szellemi élmény-ben részesülni. Valamit megérinteni szemmel és füllel - vibráló szenzualitás a szavakban, mozdulatokban és hangokban. Báméskodás. Valami készítés a képzelődésre, készítés a hely megtalálására, ahol összeér az értelem és érzélem, a tehetetlenség igazságára, mely intenzívvé teszi az élményt. (Mint néző nem léphetek be az eseményekbe.)

Virágot szagolni... A dombtetőről egy árnyas tölgyfa alatt ülve végignézni egy véres ütközetet a völgyben. Egy homályos ablakon át meglátni, hogy egy ember öreg szekrényt simogat... Es akkor felmegy a függöny, és nagy hatás-

sal betramplizik az előadás...
Mondhatta volna szebben is...

(A színházban mégiscsak az a dolog, hogy az anyagi szférát a szellemi szférába emeljük. Es nem fordítva. Metamorfózis.

Egy elképzelés materializálása és a matéria szellemesítése.)

(...emlékeztető számomra... százszor leírni)

Arra is gyanakodhatok, hogy kisgyerekként megyünk a színházba, mert szeretjük mindig ugyanazt a mesét hallgatni, újra meg újra. Közben lehet cumizni. Csehov, Shakespeare, cumi. Es aztán jöhet az álom, a színház.

„Legyen a beszéd a színházban olyan, mint az álomban.” (Nem mondom meg, honnan vettem, mert olyan, mintha tőlem.)

Artaud azért mégis használható, mert nem valósult meg, mert megvalósíthatatlan. Artaud nem drámaírodalom. Artaud dráma a színházban. A dráma szelleme a színházban.

Legyen egy hely a városban, ahol régiségeket lehet látni, élvezni. Színházmúzeum. Minden városban van filmmúzeum, ahol régi filmeket játszanak. Legyen egy színház, ahol klasszikusokat játszanak. Legyen egy temető-színház, ahol a halottak szellemei bejárják a kertet. (Minden halott szerző darabját fehér lepedővel letakart színészek játsszák, mint egy szellemjárást a kriptában.)

Legyen a színház neve LUXOR.

És legyen egy másik hely: A VÁROSUNK SZÍNHÁZA.

Rendben van, legyen minden úgy, ahogy van. (Szükségünk van a kellemes kikapcsolódásra.) Hagyjuk, hogy magától változzék.

A történelem torz véletlenek sorozata (freak accident). A színház története is.

Legyen egy emlék, egy soha vissza nem hozható eseményről, amelyet persze együtt láttunk. Es valamiféle remény, hogy lesz itt egy megismételhetetlen találkozás.

És legyen egy életlaboratórium-színház. A felkészülés színháza. „Felkészülés meghatározatlan idejű együttlétre” (Bálint István). Hiszen a színházban büntetlenül lehet kísérletezni emberekkel - létviszonyokkal. (A háborúban tömegpusztítással kísérleteznek, a műtőasztalon a beteg életével, az ételek, italok előállításánál az egészségünkkel. Akkor most mit vannak berezelve a színházban? Miért veszik halálosan komolyan a már lejátszott szerepeket? Nincs életveszély. A halott feltámad, meghajtja fejét a közönség előtt.)

A magyar színházi élet a zöldségkereskedés kukája (a luxemburgi is, az albán is, a belga is).

Bemegy a vásárló pénteken. Vásárol. Kéri, hogy tépjék le a karalábéról a felesleges zöldet. Bedobják egy kukába. Van ott aszott alma, túlrejt banán, lötytyedt dinnye. Egy-két jó állapotú őszibarack, véletlenül, nem válogatunk, az idő pénz. A szemetesek csak hétfőn viszik el, vasárnap egységes cefrévé fermentálódik a kuka tartalma. (Jön egy hajléktalan, kikaparja a kukából az őszibarackot. Jóízűen vagy undorral elfogyasztja.)

Furcsa hely ez a magyar színház. Itt több színházban játszanak Shakespeare-t, mint

Angliában. Budapesten több a Csehov, mint Moszkvában. (Színházi programtervezés.)

(Színházi jelenet éjfél után a Toldi mozi kirakata előtt két öreg alkoholista férfival. Az egyik kartondobozon fekszik, szundikál [?], a másik felolvas neki egy könyvből.)

Vallásos színházrendező: Jézus, Shakespeare, Csehov. Jézus kihúzza.

Azzal, hogy a színház és persze más művészet is lemondott avantgárd funkciójáról, feladta az érthetlenség és érthetőség paradoxonját. Lemondott a rizikóról, mert botrány lesz belőle, hogy értelenséggel találkozik, hogy nem eladható. Feladta függetlenségét, kívülállását.

Helyette:

Az alternatív színház = beadványművészet. Tisztelt kulturális főhatóság. Tisztelt Bankigazgató Ur. Van egy ötletem. Az eleje majdnem tragikus, a múltban játszódik, a régi Londonban, ahol a pénzt feltalálták. A végén kiderül, hogy mennyire pozitív szerepet tölt be az életünkben. Címe *A Pénz*. Nem kertelek. Udvarolok. Kérek szépen pénzt a produkcióhoz. Lesz benne tánc.

Shakespeare Ipari Szakiskola. Shakespeare ipari tanuló.

Mire az ifjú odakerül a felvételi bizottság elé, már zsong a feje. Nem képes elcsúszni Osztróvszkij viharvert hangulatát (az előkészítón százszor elgyakorolta). A zsűri látja szépen dagadó mellét, és bólogat, hm... hm... tudunk ebből kockát faragni? (Plusz néhány csintalan gondolat.)

A leány retteg. Itt ő senkit sem ismer, ilyen emberfajttal még eddig nem találkozott. Megfejthetetlen arckifejezések, megfejthetetlen mozdulatatlanság.

Nagyság lengi be a dohos színháztermet.

Kedves apa!

Az a jó itt, a Shakespeare Ipari Szakiskolán, hogy megtanulunk szöveget tanulni. Szöveget mondani még nem tanultunk meg. Megtanítanak felejteni, hogy milyen is volt az, amikor rákattantam a színészetre. Táncol-ni is tanulunk, mozogni még nem. Azt mond-ta a tanár az évnnyitón, hogy ezeket majd a pályán elsajátítjuk. Ez két éve volt. Azóta ritkán találkozunk vele, de az nagyon tanulságos. Kiszámítottam, az elmúlt két évben tizennégy mondatot mondtok nekem, én egyet neki. Nem a szavak embere, a tettek. Nem hivalkodik jelenlétével. Nagy tehetségével nem akarja elnyomni a bennünk ébredező kifejezésformákat. Az is lehet, hogy unja a tanítást. Mert hát mik vagyunk mi? O nagyon, nagyon nagy mesterektől tanult, arról nekünk fogalmunk sem lehet. Mesterünk mestere most vonult nyugdíjba, de még színpadon játszik meg rendez. De már nem olyan jó, mint régen - mondják -, kicsit elaludt, vagy elavult, nem szereti a videót a darabban. Most Júlia monológját tanulom az egyik híres drámából. Minden vágyam, hogy egyszer az életben eljártsszam Lujzát. Ma színházban voltunk. Nagyon érdekes volt. Van egy fiatal író-rendező-dramaturg ipari tanuló, aki megkért, hogy szerepeljek a vizsgadarabjában. Nagyon szép a darab, pont olyan, mint az ember tragédiája.

Naponta ötször mondja: Faust az európai kultúra egyik alapfigurája. Igazi megszállottja a színháznak, és már járt culfeldejébe is. Mindenkint ismer, és filmet is fog forgatni, lehet hogy tévét. Érdemes jóba lenni vele. Bár sok baja van a mellemmel. Az mondja, nem tudja beilleszteni a darab építőköveit közé.

Ölel lányod: P.

Ui. Küldj pénzt, telefont, autót. Kösz.

A színész rossz kritikát kap, a kötéláncos lezuhan. (A kötéláncosok nem egyformák, vannak köztük tramplik és légiesek, de a gravitáció mindre hat. Mind lezuhanhat. És erre mindnek fel kell készülni pontosan.)

A művészszínházhoz alkalmazkodó új művek dramaturgiája: cselekedj úgy, ahogy a sikeres színház sikeres darabjai cselekszenek.

Kedves, mélyen tisztelt darabírók... kérem, könyörgök, hagyjuk a remekműírást...

különben pedig mindenki írjon, amit akar, arról, amiről akar, úgy, ahogy ő akarja. Sőt, írja a nevét klasszikus művek alá, mint azt Ben Vautier tette. Meg Karinthy még korábban. Ezzel a könnyed mozdulattal el is intézheti azt a vágycát, hogy neve bekerüljön a halhatatlanok névsorába. Nem érdemes kiizzadni egy régi-új színművet.

Különben pedig mindenki írjon, amit akar.

Legyen az előadás meglepetés.

Lepjük meg magunkat - lepjük meg a nézőket. Minden apák napján nyakkendő az ajándék?

A színház büféje az emberi lomtár. Ide már igazán nem szabad nézőket beengedni. Itt dől el a színház sorsa. Eldől.

Mi lesz velünk most, hogy Hollywood rákapott Shakespeare-re. Csehovra. Nagy pénzért, nagy tehetségekkel közkinccsé, köz-hellyé varázsolják mindazt, amit mi nagy szakmai titoktartás mellett évekig ápolunk. Rohadt imperialista amerikaiak, mindent le-nyúlnak. Hát persze, mert ők nyerték meg a második világháborút meg a hidegháborút. Még nem is volt USA, amikor Shakespeare élt. Mit tudják ezek, mi az, hogy régi.

Érthető lesz a szöveg, mert Jack különben nem megy moziba. A mozi könyörtelen üzlet. Jacknek világhírességre és egyszerűsége van szüksége. A színészeket meg úgy választják ki, hogy egymásra vonatkozzanak. Es a film forgatása alatt ne kelljen pénteken, szombaton Móríc-murit játszani egy dugaljai színházban. Persze, mert nekik van pénzük. (Leg-alább húsz évre kihúzzák a színházi futószőnyeget a rendezők alól. Mi lesz velünk, Shakespeare-re tréningezett színházi alkotókkal? Most mit tanítsunk a színiskolában?)

(Jövő évre három Shakespeare-filmet jósolok. Három hollywoodi megaprodukción. *Szentivánéji álom* [ebben biztos vagyok], *Lear király*, és mondjunk egy harmadikat is... *Éjjeli menedékhely*.)

Szóval példás közönségszórakoztatás lesz. Kosztümök és tájak, és sztárok. (Magyar színházrendező: ezt én már rég megcsináltam, tőlem lopták el a Shakespeare-t meg a koncepciót, látták a második felvonás végét. A filmen is pont olyan. Itt voltak a szín-házban, titokban jegyzeteltek, és loptak. Leg-alább annyit megérdemelnék, hogy egy kis

emléktáblát véssenek a Shakespeare-összes utolsó oldalára. Hogy zseniálisan értelmeztem őt a színpadon. Az én érzékenységemhez ezek közel se jönnek.)

Hát akkor most mi legyen?

Pályakorrekció.

Rendezők, örvendezzünk, megszabadulunk egy kolonctól, amit túl hosszú ideig cipeltünk. Kisebbségi érzéssel forduljunk pszichológushoz. Nagyzási hőborttal is.

(Hosszú sor áll az iroda előtt. A beidézetek ünneplőruhában toporognak. Hónuk alatt A 5-ös portfólió. Úgy tűnik, ez itt kötelező. Az ajtó kinyílik. A soron következő büszke, mégis kissé bizonytalan mosollyal visszatekint a mögötte állóra. Na végre, a várakozás-nak vége, beléphetek. Majd beles a nyitott ajtón. Sem fény, sem sötétség nem árad ki onnan. De kár. Mert azzal el tudok bálni gondolja. De ez a se nem sötét, se nem világos, még csak nem is szürke... ezt nem értem. Nem akadémiai csarnok, nem Kafka dohos irodája, nem is bálterem, nincs neonfény, nem kórház, nem aluljáró, nem is kriptá, nem tengerpart - hova lépek be? hogy lehet itt eligazodni? A hang megkérdezi: Mivel töltötte az idejét?

Tisztelettel adóztam Shakespeare-nek és Csehovnak, Blaha Lujzának, Pécsi Sándor-nak, Hevesinek és Ádám Ottónak, Brooknak. A hang mondja: Jó, jó, jó. Valamit próbáltam, valamit kerestem, valamit találtam, legalábbis egy ideig úgy tűnt, hogy találtam.

A hang: Nagyon jó, nagyon jó.

Sokan szerették, amit csinállok. Szerették az újításaimat, az eleganciát, a bátorságot, hogy belerondítottam az elegáns jelenetekbe. Ezt báró Podmaniczkytól tanultam. Pezsgővel koccintott a bál megnyitóján, aztán szellentett egyet, mindenki hallotta, és a bál meg volt nyitva.

A hang: Remek, remek, remek.

Itt némi szünet következik. [Persze az egész egy hosszú szünet.] A szuszogás elmarad, belső sóhajok elmaradnak, hangtalanság, nem csend.

Találós kérdés. Nem is csendes, nem is szürke: mi az?

Én. Ez az. Megvan: én. Az énben vagyok. És senki sincs velem. Te nem vagy velem. Kérem a következőt.

Észreveszem, hogy én is ott állok, a sorban. Mi az, hogy ott állok?

Nem, ez nem lehet igaz... Senki nem áll előttem a sorban... Hátranézek. Hosszú sor. Kérem a következőt!)

(Kinyílik a lótosz. Emanáció, megszületik a kis Sztanyiszlavszkij. Becsukódik a lótosz, meghal a nagy Sztanyiszlavszkij. Kinyílik a lótosz, emanáció. Megszületik a kis Latinovits. Becsukódik a lótosz. Meghal a nagy Latinovits. Kinyílik a lótosz. Emanáció. Száz ezer hangya szorgalmasan előmaszírozik a szirmok közül, a tér egy másik pontján. En Reinhardt voltam, az expresszív színház atyja, én Craig. Megteremtettem a tér és tömeg viszonyát, én... Tízezer egyszerű hangya menetel. Kiáltások a sorból. Csupa nagyszerűség. Becsukódik a lótosz. Kinyílik a lótosz: emanáció. gyerek született. Még minden lehet...)

A Magyar Színháziparosok Szövetségének ajánlom.

A drámaírói és dramaturgiai frakció részére.

Sims videojáték.

A játék: nagy füves telek néhány házzal. A házak különféle méretűek, attól függően, hányan laknak benne. Pontosabban attól függően, hogy te mint játékos hány emberrel kívánsz együtt lakni.

Kiválasztasz - mondjuk - egy öt személy-re szóló házat.

Meghatározod a személyeket, akikkel együtt akarsz élni. A képernyőn látod, hogy néznek ki élettársaid, hogy mozognak (kissé vázlatosan, de azért élethű, animált mozgás). Születési év, hónap, nap, nem, higiénia, szociális beállítottság. Például társaságban visszahúzódó, vagy ő a társaság közepe stb. Felnőtt, gyerek. Stb.

Es elkezdődik a játék. Neked az a feladatod mint játékosnak, hogy a Sim-figuráidat boldogságban tartsd. Ezt szolgálja a boldogságmérce. Ha ez nem sikerül, akkor élettársaid depresszióba süllyednek, az élet a házban kontrollálhatatlan és elviselhetetlen lesz. Az élethez pénzre van szükség. Kimégy a ház elé, behozod az újságot, és állást keresel huszonkét éves, rendkívül csinos, agilis élettársadnak. Sikerül. Cheer leader egy profi futballcsapatnál. Napi kétszáz dollár fizetés. Mary reggelizik. Sok zöldség, gyümölcs. Pirítóst készít, szendvicset. Zuhanyozik, meztelen teste kikockázva. A Sim-figurák nem szeretik, ha intim dolgokban zavarják őket. (Külön lehet venni a videoüzletben hekkert, ennek segítségével meztelenül is lehet nézni őket.) Közben kiválasztasz a rádióból egy kis reggeli mambót. Boldogan indul a munkába. Be a garázsba. Beül a kocsiba. Es már úton is van új munkahelyére, de hirtelen visszafordul, mert megjött a havija, így mégsem lehet cheer leader az első napon. Nincs pénz. Nincs munka. Nincs öröm, csak feszültség a házban. Lefekszik a kanapéra. Összetépi az újságot. Boldogságmérceje a megengedett alá süllyed. A szemetet nem szedi össze Mary. Bill szedi össze a papírt helyette. Elfelejtetted végre külden. Mary a kertben végzi el a dolgát. Most már minden házikónak megy lefelé a boldogságmérceje.

Mary vacsorát készít magának idegességében, mert ha nem eszik, akkor még boldogtalanabb lesz, és akkor az élet a házban elviselhetetlen. Dominóeffektus. Mary hirtelen megfordul, kigyullad a szoknyája, Mary elég. A tüzet sikerül eloltani. A konyha kövezetéből előtűremlik egy sírkő. Mary halott. Persze ezzel még nincs vége. Hiszen a házban lakók depresszióba süllyednek, ha egy hullával kell együtt élniük. Nem is egészséges. A tetemet el kell távolítani. Hívni kell a rendőrséget, a temetkezési vállalatot, kiválasztani a tetetőt, az eulógiát. Stb.

Persze minden sikerülhet, és mindenki boldog a házban. Az élettársak jól keresnek, jól tanulnak, jó zenét hallgatnak, vásárolnak, táncolnak, partiznak. Minden lehetséges. Es ez elsősorban a játéktól függ. Ha nem vagy benne a játékban, biztosan elkövetsz valami tragikus hibát. Es akkor jön a depresszió. Mint az életben.

Még egy szigorú játékszabály van. Ha végképp elegend van a játékból, az emberekből, akiket élettársadul választottál, bulldózerrel neki kell menni a háznak, és azt az embereket együtt eliminálni.

A játék dramaturgiája: egy Sim-nap hat óra. Tehát sűrített élet.

Itt inkább csak jelezni igyekeztem a játék jellegét. Tamagocsi a tizediken. Es már készül az új verzió. Internet-kapcsolású Sims.

Ebben az egy videojátékban több dramaturgiai ajánlást találtam, mint az elmúlt húsz évben látott és olvasott színművekben.

Virtuális valóság. Minden színmű virtuális valóság.

Az alkotók helyet és időt teremtenek, és ebben a színészek öntörvényű életet játszanak. Nem életet, mert az életnek nincs kerete, valamiféle lehetséges életet, mely a háttér és a keret miatt tűnik az éléhez hasonlóknak. A mű találkozik a valóságos érzékeléssel, de soha sem válik életté. Több is, kevesebb is annál. Több, mert bepillantást nyerünk az életünkbe, az időbe, a térbe, viszonyainkba.

A videojáték ugyanezt teszi. Virtuális-reális érzelmek.

Ezt a játékot Will Wright és munkatársai készítették. Egy csapat pszichológus, szociológus, antropológus építész, képzőművész és programozó. A Sims videojáték hét éves kutatómunka eredménye. A eseményeket a játékos és a játék figurái írják, egyszerű, logikus szabályok alapján. Aki nem kapja meg azt, amire szüksége van, boldogtalan lesz. Gyerek a tudást, felnőt a pénzt, egészséget stb. A boldogtalanságban megbomlik a rend. A viszonyok tiszták, logikájuk könyörtelenül működik. Csakúgy, mint az életben. Mai életünkben.

A játék minden mozzanata a mai életéről szól. A dráma, tragédia, vígjáték ott születik a kezünk alatt, ahogy az egeret mozgatjuk és rákattintunk. Az alkotók a mai élet dokumentumait, rekvizitumait táplálták a játékba. Nyakmeregítő feszültséget éreztem játék közben. Jobban aggódtam a Simjeimért, mint bármely általam kreált figuráért, és kicsit félve mondom ki: a családomért (legalábbis ami az intenzitást illeti). A játékban tökéletesen átlátható a felelősségrendszer, ok és okozat. (A Simek személyisége a megadott kereten belül az én választásom.)

A feszültség másik forrása a hiányérzet, hogy a játék limitált. A lehetőségeim limitáltak a játékban. Szigorúbban, mint az életben. Nem olyan könnyű megoldani, mint dráma-írás közben (a produktivitás megoldásra csábít). Ebben a játékban élesen rajzolódna ki a hiány kontúrjai. Redukált elektronikus élet. Valamiféle félelmetes jövőkép, funkcionális életmód. Iparilag előállított boldogság/boldogtalanság.

(Hajnali három órakor lemegyek, hogy kiszellőztessen a fejem. Kirakat - Nike. Hazamegyek. A weben kínai vacsorát, reggelit rendelek. Megnézem, hogy alszanak-e simjeim. Lefekszem a feleségem mellé. Alszik. Korán kell kelnie. Óvodában dolgozik.)

Dráma mindenhol van, csak a színházban nincs.

Kedves közönség!

Miben reménykedtek, amikor eljöttek a színházunkba?

Mit forgattak a fejükben, amikor megváltották a jegyet?

Es mire gondolnak most, amikor kilépnek a színház kapuján?

Kedves közösség.